

Seat No. : _____

DJ-102

December-2013

B. Ed. (Sem. I)

B-505 : SOCIAL SCIENCE

(Content cum Methodology)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના :** (1) બધા જ (પાંચેય) પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
Instructions : All the (five) questions are compulsory.
(2) વિકલ્પો આંતરિક છે.
Options are internal.
(3) જમણી બાજુ દર્શાવેલ આંક પ્રશ્નોના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.
Figures to the right indicate full marks.

1. (A) નીચે આપેલા પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં લખો : **10**
Answer any **one** question from the following in about **750** words :
(1) ઈસ્ટ ઈન્ડિયા કંપની શાસનની ભારત પર આર્થિક અને સામાજિક અસરો જણાવો.
Explain the Economics and Social impact of East India Company's rules over India.
(2) બંધારણના મુખ્ય લક્ષણો જણાવી તેની વિગતે ચર્ચા કરો.
Explain the main features of the Constitution and discuss it in detail.
- (B) નીચે આપેલા પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : **4**
Answer any **one** question from the following in about **125** words :
(1) 'સંગીત મકરંદ' અને 'સંગીત રત્નાકર' વિશે ટૂંકમાં પરિચય આપો.
Mention the brief introduction of 'Sangeet Makarand' and 'Sangeet Ratnakar'.
(2) પ્રદેશવાદ એટલે શું ? એવી લાગણી ઊભી થવાનાં કારણો જણાવો.
What is regionalism ? How is that feeling created ?
(3) આમુખનો અર્થ સમજાવી તેનું મહત્ત્વ દર્શાવો.
Explain the meaning of the preamble and explain its significance.
2. (A) નીચે આપેલા પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે 100 શબ્દોમાં લખો. **6**
Answer any **two** questions from the following in about **100** words.
(1) ખરીફ પાક અને જાયદ પાક વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
Explain the difference between 'Kharif crops' and 'Zaid crops'.
(2) ટ્રાફિકની સમસ્યા અંગે વાહન ચાલકોએ ધ્યાનમાં રાખવાની કેટલીક બાબતો જણાવો.
Mention the affairs related to Traffic problem which the vehicle driver has to keep in mind.
(3) હૈદરાબાદમાં શા માટે 'પોલીસ પગલું' ભરવું પડ્યું હતું ?
Why was the necessity to use 'police force' in Hyderabad ?

- (B) નીચે આપેલા પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં લખો : 8
 Answer any **one** question from the following in about **500** words :
- (1) જમીન ધોવાણ થવા માટેનાં જવાબદાર કારણો જણાવી તેને અટકાવવાનાં ઉપાયો જણાવો.
 Explain the responsible factors for soil erosion. Explain the steps of control the land erosion.
- (2) રાષ્ટ્રીય અર્થકારણમાં કૃષિનું યોગદાન જણાવી, ભારતની ખેતી પર વૈશ્વિકીકરણની અસરો જણાવો.
 Explain the contribution of agriculture in National Economy and explain the effect of Globalization on Indian Agriculture.
3. (A) નીચે આપેલા પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં લખો : 10
 Answer any **one** question from the following in about **750** words :
- (1) આબોહવાને અસર કરતાં પરિબળો જણાવી તેની સંક્ષિપ્તમાં ચર્ચા કરો.
 Explain the factors affecting the climate and discuss in brief.
- (2) માનવવિકાસ સામેના પડકારો જણાવી તેની વિગતે ચર્ચા કરો.
 Explain the Challenges against Human Development and discuss it in detail.
- (B) નીચે આપેલા પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 4
 Answer any **one** question from the following in about **125** words :
- (1) ઉત્પાદનનાં સાધનો જણાવી તેની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
 Explain the factors of Production and discuss it in brief.
- (2) વન્ય જીવોને બચાવવા સરકારે ભરેલા પ્રયાસો જણાવો.
 Explain the efforts made by Government for the protection of Wildlife.
- (3) પાછા ફરતાં મોસમી પવનો વિશે ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
 Explain the Retreating Monsoon winds in brief.
4. (A) નીચે આપેલા પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે 100 શબ્દોમાં લખો : 6
 Answer any **two** questions from the following in about **100** words :
- (1) સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં સાંસ્કૃતિક વારસાના ધ્યેયની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
 Discuss in brief the aims of cultural heritage teaching in Social Science.
- (2) સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં ‘જીવન વૃત્તાંત’ પદ્ધતિના ફાયદા જણાવો.
 Explain the merits of ‘Biographical Method’ teaching in Social Science.
- (3) ‘આર્થિક વિકાસ’ એકમના વર્ગ શિક્ષણ માટેની વિષયાભિમુખ નોંધ તૈયાર કરો.
 Prepare a note of set induction of the unit ‘Economic Development’.

(B) નીચે આપેલા પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં લખો : 8

Answer any **one** question from the following in about **500** words :

(1) કોંસમાં આપેલી વિગતોને ધ્યાનમાં રાખી ‘ભારતમાં બ્રિટિશ શાસનનો પ્રભાવ અને રાષ્ટ્રવાદી આંદોલનો’ વિષયાંગની નીચેના મુદ્દાઓના અનુસંધાનમાં પાઠ આયોજન નોંધ તૈયાર કરો.

Prepare a lesson plan for “Influence of British Rule on India and Nationalised Movement” topic of Social Science keeping in view the following points along with the points given in the brackets.

1. વિશિષ્ટ હેતુઓ (જ્ઞાન, સમજ, ઉપયોગ અને કૌશલ્ય)

Specific Objectives (Knowledge, Understanding, Application and skill).

2. શિક્ષકની પ્રવૃત્તિ (વિષયાભિમુખ-કોઈપણ આધાર દ્વારા, પદ્ધતિ-આધાર પદ્ધતિ)

Teacher’s Activity (Set Induction – any other sources, Method – Sources Method).

3. મૂલ્યાંકન – (પ્રશ્ન પ્રકાર-બહુવિકલ્પ કસોટી)

Evaluation – (Type of Question – Multichoice test)

(2) સામાજિક વિજ્ઞાનની આધુનિક સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી, સાંપ્રત સમયમાં સામાજિક વિજ્ઞાનની આવશ્યકતા જણાવો.

Explain the modern concept of Social Science. State Social Science necessity in the modern life.

5. નીચે આપેલ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 14

Answer the following questions in short :

(1) ગાંધીજીના રાજકીય ગુરુ કોણ હતા ?

Who was political mentor (Guru) of Gandhiji ?

(2) ‘છત્તીસગઢ’ની રચના ભારતના કયા એક રાજ્યમાંથી કરવામાં આવી હતી ?

From which state of India Chhatisgarh was created ?

(3) દ્વિમુખી શાસન પદ્ધતિ એટલે શું ?

What is subsidiary alliance system (Dwi Mukhi Shasan) ?

(4) બંધારણના ખરડા સમિતિના અધ્યક્ષ કોણ હતા ?

Who was the Chairperson of the Bill Committee of the Constitution ?

(5) કૂચીપૂડી નૃત્યનો પ્રકાર કયા રાજ્ય સાથે સંકળાયેલ છે ?

Which State is related to Kuchipudi Dance ?

(6) જૈવિક સંસાધનનું એક ઉદાહરણ આપો.

Give one example of Biotic resources.

(7) ગુજરાતનો કયો પ્રદેશ કપાસના ઉત્પાદન માટે જાણીતો છે ?

Which region of Gujarat is famous for production of Cotton ?

(8) એક્સપ્રેસ રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ કોને કહેવાય ?

What is Express National Highway ?

(9) માનવવિકાસ સૂચકાંક શું છે ?

What is Human Development Index ?

- (10) આધાર પદ્ધતિની બે મર્યાદાઓ જણાવો.
Explain two demerits of source method.
- (11) સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણના 'ઉપયોજન'ના હેતુના સંદર્ભમાં બે વર્તન પરિવર્તન જણાવો.
Explain the behaviour changes related objective of 'Application' for teaching of Social Science.
- (12) અલેખિત આધાર કોને કહેવાય ?
Which Resources are unrecorded ?
- (13) સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં કયા-કયા વિષયો પરસ્પર સંકળાયેલા છે ?
Which subjects are connected in Social Science subject ?
- (14) સામાજિક વિજ્ઞાનના જ્ઞાનાત્મક હેતુમાં કયા-કયા હેતુઓનો સમાવેશ થાય છે ?
Which objectives are included in "knowledge objective" in Social Science ?
-